

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування,
регіонального розвитку та містобудування

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-32-05, 255-20-75

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

В И С Н О В О К

на проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо права бути кандидатом на пост Президента України на другий строк, поданий народним депутатом України Ю. Загороднім (реєстр. № 6552)

За дорученням Голови Верховної Ради України Р.Стефанчука Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на своєму засіданні 8 листопада 2023 року (протокол № 129) розглянув проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо права бути кандидатом на пост Президента України на другий строк (реєстр. № 6552 від 25.01.2022), поданий народним депутатом України Ю.Загороднім.

За визначенням суб'єкта права законодавчої ініціативи метою ухвалення законопроекту є створення механізму забезпечення оцінки спроможності реалізовувати обраний курс розвитку країни, який міститься у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України, та бути Президентом України для особи, яка була обрана на цей пост, виконувала повноваження Президента України, та є кандидатом на пост Президента України на другий строк шляхом позбавлення права бути кандидатом на цей пост у разі не виконання зобов'язань, наданих у передвиборній програмі кандидата, під час здійснення своїх повноважень.

Для реалізації зазначеної мети проектом Закону пропонується внести зміни до положень низки статей Виборчого кодексу України (далі – Кодекс), якими врегульовуються питання висування, реєстрації, відмови у реєстрації кандидатів на пост Президента України, а також повноважень Центральної виборчої комісії (далі – Комісія) щодо організації підготовки та проведення виборів Президента України, зокрема новелами законопроекту передбачається:

- встановити обмеження щодо висування кандидатом на пост Президента України на другий строк особи, яка була обрана на цей пост та не

виконала зобов'язань, наданих у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України під час здійснення своїх повноважень;

- наділити Комісію повноваженнями встановлювати належність виконання зобов'язань, наданих у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України, особою, яка була обрана на цей пост, виконувала повноваження Президента України та є кандидатом на пост Президента України на другий строк;

- закріпити, що особа, яка була обрана на пост Президента України, виконувала відповідні повноваження та є кандидатом на пост Президента України на другий строк, для реєстрації кандидатом на пост Президента України серед іншого подає також передвиборну програму, з якою вона балотувалась вперше на пост Президента України, та звіт щодо її виконання;

- визначити, що встановлення Комісією факту невиконання зобов'язань, наданих у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України, особою, яка була обрана на цей пост, виконувала повноваження Президента України та є кандидатом на пост Президента України на другий строк, є підставою для відмови у реєстрації кандидата на пост Президента України.

Аналізуючи положення законопроекту, Комітет виходить з такого.

Приписами частини першої статті 38 Конституції України визначається, що громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Згідно з частиною першою статті 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Відповідно до частини першої статті 71 Основного Закону вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

При цьому Конституцією України встановлюються вичерпні вимоги та обмеження для кандидатів на пост Президента України. Так, згідно із статтею 103 Основного Закону Президентом України може бути обраний громадянин України, який досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою. Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд. Статтею 70 Конституції України передбачено, що не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними. Аналогічні вимоги до кандидатів на пост Президента України містяться й у статті 75 Кодексу.

Разом з тим, Комітет відзначає, що новелами законопроекту пропонується встановити додаткові обмеження для кандидатів на пост Президента України, що не повною мірою узгоджується з вищезгаданими приписами Основного Закону.

Окрім того, слід зауважити, що запропонований автором законопроекту підхід щодо покладання на Комісію повноважень встановлювати належність виконання зобов'язань, наданих у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України, особою, яка є кандидатом на пост Президента України на другий строк, не видається достатньо обґрунтованим, оскільки чинне законодавство про вибори не містить жодних критеріїв та механізмів здійснення такої оцінки. Відтак, прийняття відповідних змін може створити ситуацію правової невизначеності та призвести до порушення виборчих прав громадян, оскільки Комісія на власний розсуд даватиме оцінку діяльності Президента України на предмет виконання ним зобов'язань, наданих у передвиборній програмі кандидата на пост Президента України, та на підставі цієї оцінки прийматиме рішення щодо реєстрації або відмови у реєстрації такого кандидата.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України, проаналізувавши проект закону України, висловлює низку зауважень концептуального та техніко-юридичного характеру до його змісту. Зокрема, зазначає, що «встановлення на рівні закону не передбачених Конституцією України додаткових вимог та обмежень для кандидатів на посаду Президента України є, щонайменше, дискусійним і потребує тлумачення приписів Конституції України з цього питання».

Центр політико-правових реформ не підтримує прийняття законопроекту та у своєму висновку до законопроекту звертає увагу на тому, що «положення законопроекту порушують верховенство конституційних норм, передбачаючи додаткову вимогу до кандидата на пост Президента України, що суперечить частині другій статті 103 Конституції України, та неправомірно обмежує пасивне виборче право громадян».

Програма USAID «РАДА: наступне покоління», аналізуючи положення законопроекту на замовлення Вестмінстерської фундації за демократію, серед іншого звертає увагу на неприпустимості наділення Комісії функцією контролю за діяльністю Президента України, оскільки це порушує конституційний принцип поділу влади та не відповідає правовому статусу та завданням Комісії, визначеним у Законі України «Про Центральну виборчу комісію».

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету дійшов висновку, що законопроект не матиме впливу на показники бюджету та, у разі прийняття відповідного закону, він може набирати чинності згідно із законодавством.

Заслухавши інформацію підкомітету з питань виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії, з'ясувавши позицію народних депутатів

України – членів Комітету та всебічно обговоривши питання, Комітет ухвалив висновок рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо права бути кандидатом на пост Президента України на другий строк (реєстр. № 6552), поданий народним депутатом України Ю.Загороднім, за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Співдоповідачем на пленарному засіданні з зазначеного питання визначено народного депутата України, Заступника Голови Комітету, голову підкомітету з питань виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії А.Загоруйко.

Голова Комітету

О.ШУЛЯК

